

တိုက်စိုး၏ စာပေဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများအပေါ် လေ့လာချက်

သီတာလွင်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် တိုက်စိုး၏ စာပေဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများအပေါ် လေ့လာချက် စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာတိုက်စိုးသည် စာပေဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများကို လေ့လာရာ၌ အသုံးပြုသည့် ဝေဖန်ရေးနည်းစနစ်များနှင့် အခြားစာရေးသူ များ၏ လက်ရာများအပေါ်တွင် ဝေဖန်သုံးသပ်ပုံတို့ကို လေ့လာတင်ပြထား ပါသည်။ တိုက်စိုး၏ စာပေဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများအပေါ် လေ့လာချက်ကို ဆွေးနွေးရာ၌ (၁) ဦးလတ် (၂) ဝိမိုးနင်း၏စာပေအမြင် (၃) ဦးဖိုးကျား၏စာ စသည့် ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများကို လေ့လာသုံးသပ် တင်ပြထားပါသည်။ တိုက်စိုးသည် အခြားစာရေးဆရာများ၏ စာပေများကို လေ့လာရာ၌ အတွင်း ဝေဖန်ရေးသက်သက်သာမက အပြင်ဝေဖန်ရေးကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ သုံးသပ်ထားပါသည်။ တိုက်စိုး၏စာပေဝေဖန်ရေးအမြင် နှစ်မျိုးလုံးကို ထုတ်နုတ် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

**သော့ချက်ဝေါဟာရများ - ဝေဖန်ရေး၊ နှုတ်စံ၊ အပြင်ဝေဖန်ရေး၊
အတွင်းဝေဖန်ရေး။**

နိဒါန်း

ဆရာတိုက်စိုး ရေးသားပြုစုခဲ့သော စာပေများထဲတွင် ဝေဖန်ရေးစာပေ များလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ဒိန်းမတ်ပုံပြင်ဆရာ အန်းဒါးဆင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံရောက် နိုင်ငံခြားသားများ၏အမြင်ဖြင့် ရေးသားသော ခရီးသွားစာပေဆိုသည့် နိုင်ငံခြားသား တို့၏ စာပေများအပေါ်၌လည်း ဝေဖန်ရေးပြုခဲ့ပါသည်။ ဂျီ (L.A.Goss) ပြုစုသည့် ဝေဿန္တရာဇာတ်ဝတ္ထုမှာ ကျောင်းသုံးစာအုပ်အဖြစ် ကိုလိုနီခေတ်က ပြဋ္ဌာန်းခံခဲ့ ရသည်။ အင်္ဂလိပ်ကပြားများ၊ တရုတ်၊ ကုလားများ အတွက် နားလည်ရန် ခက်ခဲသည်။ ထိုသူများအတွက် ဝေဿန္တရာဇာတ်ဝတ္ထုကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် သင်ပေးသည်။ ထိုအခါ ရန်ကုန်(ကောလိဂျီယံ) ဟိုက်စကူးကျောင်းဆရာ ဝိုက် (O.White)က ဝေဿန္တရာဇာတ်ဝတ္ထုကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။ ထို့အတူ ပညာဝန် ‘ဂျီ’လည်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေသည်။ ထိုနည်းဖြင့် ကျောင်းအချို့တွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဝေဿန္တရာဇာတ်ကို သင်ကြားကြသည်။ ထိုစာအုပ်ကို ဆရာတိုက်စိုးက ဝေဖန်ရာ တွင်မူ စာအုပ်ပါပန်းချီပုံများသည် မြန်မာ့လက်ရာသန့်သန့်များ ဖြစ်ပုံ၊ မြန်မာတို့၏

* ဒေါ်ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ မအူပင်တက္ကသိုလ်

ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု၊ ယဉ်ကျေးမှု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ဖော်ပြနေပုံဆိုသည့် ပန်းချီ ရှုထောင့်ကို ထည့်သွင်းသုံးသပ်ဝေဖန်ထားပါသည်။

မြန်မာစာရေးဆရာများထဲမှ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော ဦးပုည၏ ကာကဝလိယမယားဝတ္ထု၊ ဝေဿန္တရာဇာတ်ဝတ္ထုတို့ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဦးပုည၏ ကာကဝလိယမယားကို သုံးသပ်ရာ၌ အဋ္ဌကထာတွင် ပါရှိပြီးဖြစ်သော ဇာတ်လမ်းကို ဝတ္ထုတိုအဖြစ် ပြန်လည်ရေးဖွဲ့ရာ၌ ကာကဝလိယမယား၏ စရိုက် အဖွဲ့ကို သက်ဝင်လှုပ်ရှားပြီး သဘာဝကျအောင် ရေးသားနိုင်ပုံကို လေ့လာတင်ပြ ထားသည်။ ထိုအဖွဲ့သည် သဘာဝကျပြီး ရယ်မောရွှင်ပြုံးဖွယ် ဖြစ်သည်။ လူ့သဘာဝ အဖွဲ့ကောင်းကို ရေးသားရာ၌ စာရေးသူသည် ဒိဋ္ဌလောက၌ရှိသော လူ့စရိုက်၊ လူ့သဘာဝများမှယူ၍ ခံစားရေးဖွဲ့သည်ဟု သုံးသပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှေးစာပေအပေါ်၌ ခေတ်အမြင်နှင့် သုံးသပ်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဆရာတိုက်စိုးသည် ကိုလိုနီခေတ် မြန်မာစာရေးဆရာများထဲမှ ဦးလတ်၊ ဦးဖိုးကျား၊ ပီမိုးနင်း၊ သိပ္ပံမောင်ဝ၊ ဇော်ဂျီ၊ သိန်းဖေမြင့်တို့၏ စာပေများကို ဝေဖန် သုံးသပ်ထားသည်။ ဇော်ဂျီ၏ ဝတ္ထုတိုများကို သုံးသပ်ရာ၌ တိုက်စိုးက ဇော်ဂျီသည် မြန်မာ့ရိုးရာဓလေ့၊ မြန်မာမှုနှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိသည့်အလျောက် သူ၏ ဝတ္ထုတိုများတွင် တောရိပ်၊ တောင်ရိပ် လွှမ်းနေသည်။ ဇာတ်စကား၊ ပါဠိကျမ်းဂန်စကား၊ ထီးသုံးနန်းသုံး စကား၊ ကျေးလက်စကားတို့ကို သူ့နေရာနှင့်သူ ပီပီပြင်ပြင် သုံးစွဲထားသည်ဟု သုံးသပ်ပြထားသည်။

သိပ္ပံမောင်ဝ၏ စာပေလက်ရာများကို သုံးသပ်ရာတွင်မူ ဆရာတိုက်စိုးက စာပေများ ရေးဖွဲ့တင်ပြဟန်ရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ပြထားသည်။ သိပ္ပံမောင်ဝသည် စာပေ ရေးဖွဲ့ရာ၌ ဣန္ဒြေသိက္ခာကြီးနှင့်မဟုတ်ဘဲ စာဖတ်သူနှင့် ရင်းနှီးသည့်လေသံပါအောင် ရေးနိုင်သည်။ စိတ်ထဲတွင် ခံစားရသည့်အတိုင်း ရေးဖွဲ့သည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

သိန်းဖေမြင့်၏ ဝတ္ထုတိုများကို သုံးသပ်ရာ၌ စာရေးသူက သုခုမပညာ မြောက်သည်။ လေးနက်သော အဓိပ္ပာယ်မပါသော်လည်း သူ့နေရာနှင့်သူ ချစ်စရာ ကောင်းသည်။ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ကွက်၊ လူ့စရိုက်အဖွဲ့၊ ကာလဒေသတို့ကို နေရာတကျ ရောယှက်ပေါင်းစည်း၍ အိုးတန်ဆန်ခတ် တင်ပြနိုင်သည်။ ဝတ္ထု၏ အင်္ဂါရပ် များသည် အဆင်ပြေညီညွတ်သည်ဟု မှတ်ချက်ချထားပါသည်။

ဦးလတ်၏ ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုနှင့် စံပယ်ပင်ဝတ္ထုများကို ဝေဖန်ရာတွင်မူ ဦးလတ်၏ ဝါသနာ၊ စရိုက်၊ ဘဝနှင့် ဦးလတ်ကျင်လည်ခဲ့သော ခေတ်နောက်ခံများကို အလေး

ပေး၍ သုံးသပ်ထားသည်။ စာပေသည် စာရေးသူ၏ ဘဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်မကင်းဆိုသည့် အမြင်ကို တင်ပြထားပါသည်။

ပီမိုးနင်း၏စာပေအမြင်ကို သုံးသပ်ရာ၌ ပီမိုးနင်း၏ ဝေဖန်ရေးစာပေများကို ကိုးကား၍ ခေတ်မီသစ်လွင်သော ပီမိုးနင်း၏စာပေအမြင်ကို ဂုဏ်ပြုထားသည်။ ဦးဖိုးကျား၏စာကို သုံးသပ်ရာ၌ ဦးဖိုးကျား၏ ဘဝအတွေ့အကြုံ၊ စေတနာတို့နှင့် စာပေကိုဆက်စပ်၍ တင်ပြလေ့လာထားသည့် အမြင်များကို တွေ့ရပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင် ဆရာတိုက်စိုး၏ ဝေဖန်ရေးစာပေများထဲမှ ဦးလတ်၊ ပီမိုးနင်း၏ စာပေအမြင်၊ ဦးဖိုးကျား၏စာ ဆိုသည့် ဆောင်းပါး(၃)ပုဒ်ကို လေ့လာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ဝေဖန်ရေးဟူသည်

စာပေအနုပညာပစ္စည်းတစ်ခုကို စာရေးသူသည် တွေ့ကြုံခံစားပြီးနောက် မိမိ၏စိတ်ကူးဉာဏ်နှင့် ဖန်တီးရေးဖွဲ့သည်။ စာဖတ်သူတို့က ထိုစာပေအနုပညာ၏ အကောင်းအဆိုးများကို ခံစားကြသည်။ ခံစားမှုထက်လွန်၍ ဆင်ခြင်စဉ်းစားနိုင်သူ တို့က ဆင်ခြင်သုံးသပ်ကြသည်။ ဝေဖန်ကြသည်။ ထိုသို့ ဝေဖန်ရာတွင် နှုန်းစံများကို အသုံးပြုလေ့ ရှိသည်။ နှုန်းစံနှင့်ပတ်သက်၍ ဇော်ဇော်အောင်က-

“နှုန်းစံ ဆိုသည်မှာ ဤသို့၊ဤပုံရေးလျှင် ကောင်းသည်။
ဤသို့၊ဤပုံ သရုပ်ဖော်မှုသည် မကောင်း။ ဤနေရာတွင်
ဤသို့ရေးဖွဲ့သင့်သည် စသည်ဖြင့် ကြိုတင်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို
ဆိုလိုပါသည်။”

ဟု ဆိုထားပါသည်။ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှုရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင်လည်း အသင့်ယုတ္တိ ရှိမရှိကို လေ့လာကြပါသည်။ ထိုသို့ ကောင်းသည်၊ ဆိုးသည်ဟု သုံးသပ်ခြင်းကိုပင် ဝေဖန်သည်။ အကဲဖြတ်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သည်ဟု ခေါ်ဝေါ်ပါသည်။ စာပေသဘော တရားတွင် နှစ်မျိုး ပိုင်းခြားထားပါသည်။ တစ်မျိုးမှာ ကဗျာ၊ ဝတ္ထု စသော အနုပညာ ပစ္စည်း၏ အတွင်းစာသားမှ ရရှိသော သဘောတရားများ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကို INTERNAL / TEXTUAL သဘောတရားများဟု ခေါ်သင့်သည်။

အနုပညာပစ္စည်း၏ အတွင်းမှာ မဟုတ်သော (သို့) စာသား မဟုတ်သော သဘောတရားများလည်း ရှိပါသည်။ ယင်းကို CONTEXTUAL သဘောတရားများ

^၁ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၄၊ ၂၇၈။

ဟု ခေါ်ပါသည်။ အတွင်းဝေဖန်ရေးသည် အနုပညာပစ္စည်းတစ်ခုရှိ စာသားများကို ကြည့်၍ အကောင်းအဆိုး ဝေဖန်ခြင်းကို ခေါ်သည်။ အပြင်ဝေဖန်ရေးမှာမူ အနုပညာ ပစ္စည်း၏ ပြင်ပဖြစ်သော စာရေးသူ၏ဘဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ခေတ်ပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှု ပတ်ဝန်းကျင် စသည်တို့နှင့် ဆက်စပ်၍ သုံးသပ်ဝေဖန်သော ဝေဖန်ရေး ဖြစ်သည်။ ဝေဖန်ရေးတွင်လည်း ထိုအချက်များကိုအခြေခံ၍ အတွင်းဝေဖန်ရေး (INTRINSIC) နှင့် အပြင်ဝေဖန်ရေး (EXTRINSIC) ဟု နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ဝေဖန်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဇော်ဇော်အောင်က-

“အကောင်းအညံ့ ခွဲခြားခြင်း ဟူသည် ဝေဖန်ရေး၏သော့ချက် ဖြစ်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်း EVALUATION ဟုလည်း ခေါ်နိုင် သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်ချက်များ VALUE - JUDGEMENT ပေးခြင်း ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။ ဝေဖန် ဟူသော စာသား၏ မူလအဓိပ္ပာယ်ကိုက အကောင်း၊ အဆိုး၊ အကျိုးအပြစ် ခွဲခြားပြခြင်း ဟူသော သဘောပါဝင်နေပြီဖြစ်ကြောင်း သတိပြုသင့်သည်။ အကဲဖြတ်သည်ဟုလည်း နားလည်အပ်ပါသည်။ ထိုသို့ ကောင်း/ ညံ့ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းပါမှ ‘ဝေဖန်ရေး’ အရာမြောက်သည်ဟု နားလည်အပ်ပါသည်”^၁

ဟု ဆိုထားပါသည်။

အတွင်းလေ့လာမှု ဆိုသည်မှာ စာပေအနုပညာပစ္စည်းတစ်ခုခု၏ ပင်ကိုယ်ထည် ကိုသာလျှင် လေ့လာခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုလေ့လာနည်းတွင် အနုပညာပစ္စည်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော အခြားသောအကြောင်းအရာများ၊ အခြေအနေများ၊ ဖြစ်ရပ်များ၊ ထင်မြင်ချက်များကို ဖယ်ရှားထားသည့် နည်း ဖြစ်သည်။ အနုပညာပစ္စည်း၏ ပင်ကိုယ်ထည်၌ ပါဝင်သော ကြားခံဘာသာစကားကို လေ့လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အပြင်လေ့လာမှုမှာ စာပေလေ့လာမှုတစ်ရပ် (ကဗျာ၊ ဝတ္ထု) စသည်တွင် ဖန်တီးသူ ကဗျာဆရာ၊ ဝတ္ထုဆရာတို့ ရှိသည်။ စာရေးသူတို့၏ စရိုက်သဘာဝ၊ အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆ၊ ဉာဏ်ပညာအဆင့်အတန်း၊ သူ့ခေတ်အခြေအနေနှင့် သူ၏ဘဝအတွေ့အကြုံ၊ သူဆက်ခံခဲ့သော စာပေ၊ အနုပညာတို့၏ အစဉ်အလာတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ လေ့လာသောနည်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အပြင်လေ့လာနည်း (သို့) ဝေဖန်ရေးသည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နှင့် အချိန်ကာလကြာမြင့်စွာ ထွန်းကားနေခဲ့သည်။ ကိုလိုနီခေတ်တစ်လျှောက်လုံးတွင်

^၁ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၄၊ ၃၁။

ထွန်းကားခဲ့သော စာပေလေ့လာမှုများကိုကြည့်လျှင် အပြင်လေ့လာမှုနည်းကို အသုံးများသည်ကို တွေ့ရသည်။ အပြင်လေ့လာနည်း ထွန်းကားခဲ့သည်မှာ ကမ္ဘာ၌လည်း ကြာမြင့်ခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ အနုပညာသမား၏အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ယှဉ်တွဲလေ့လာမှုသည် ၁၆ ရာစု ခန့်ကပင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ထိုလေ့လာနည်းသည် ၁၈ ရာစု၊ ၁၉ ရာစု တစ်လျှောက်လုံးတွင် အထွန်းကားဆုံး လေ့လာနည်း ဖြစ်သည်။ သိပ္ပံပညာထွန်းကားလာသော ခေတ်တွင်မူ စာပေအနုပညာကို တိကျသေချာစွာ လေ့လာရန် စိတ်အားထက်သန်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေဖန်သူ၏အကြိုက် ဆန္ဒစွဲများ လွှမ်းမိုးနေသော ဝေဖန်ရေးမှတစ်ဆင့် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှုရှိသော လေ့လာမှုသို့ ကူးပြောင်းခဲ့ကြသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ဝေဖန်ရေးနှစ်မျိုးအပြင် ဝေဖန်ရေးသစ် NEW CRITICISM ပေါ်ထွန်းလာသည်။ ဝေဖန်ရေးသစ်သည် စာပေအကြောင်းအရာသက်သက်ကိုသာ လေ့လာခြင်း မဟုတ်ဘဲ စာပေကို လေ့လာသည့် အတွင်းဝေဖန်မှုသဘောပင် ဖြစ်သည်။

မြန်မာစာပေဝေဖန်ရေးသည် သက္ကတအလင်္ကာကျမ်းများကို အခြေခံခဲ့သည်။ ထိုကျမ်းများက သတ်မှတ်သော အလင်္ကာစနစ်များ၊ စံများ၊ စည်းကမ်းများဖြင့် စာပေကို သုံးသပ်သည်၊ တိုင်းတာသည်၊ စံထိုးသည်။ ကဗျာများကို သုံးသပ်ဝေဖန်ရာတွင် အသုံးပြုသောနည်းကို မြဇင်က-

“အလင်္ကာဆရာ၏အဆိုမှာ ကဗျာဆရာသည် ကိုယ်ပိုင်ထိုးထွင်း ဉာဏ်ဖြင့် ဆန်းသစ်သောစာကို တီထွင်နိုင်ရမည်။ ခေတ်သုံး လောကဝေါဟာရကို အစဉ်အတိုင်း ကောင်းစွာသိရမည်။ အသင့်ယုတ္တိ ရှိအောင် ဖွဲ့တတ်ရမည်။ ဘာဝ၊ ဝိဘာဝ၊ အနုဘာဝ ပါအောင် စီကုံးရမည်။ ထိုသို့သော စာသည် အရည်အချင်းရှိသော စာ ဖြစ်သည်”^၁

ဟု ဆိုထားပါသည်။

ဝေဖန်ရေးစာပေများသည် ကိုလိုနီခေတ်ခန့်ကပင် စတင်ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ သိပ္ပံမောင်ဝသည် မဏိ-ဦးကေတုကျောင်းသားကလောင်အမည်ဖြင့် ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် ကာလပေါ်ဝတ္ထုများအကြောင်းနှင့် မြန်မာပြဇာတ်များအကြောင်းကို ကြီးပွားရေး မဂ္ဂဇင်း၌ ဝေဖန်သုံးသပ်ပြခဲ့သည်။ ဝတ္ထုများကို ဝေဖန်သုံးသပ်ရာ၌ ဇာတ်လမ်းဆင်ပုံ အသင့်ယုတ္တိ ရှိမရှိနှင့် ထပ်တလဲလဲ ပုံစံတူဇာတ်လမ်းဆင်တတ်ပုံများကို ထောက်ပြ ခဲ့သည်။ ဆရာဇော်ဂျီသည် ၁၉၃၄နှင့် ၁၉၃၆ ခုနှစ်များတွင် ဂန္ထလောကမဂ္ဂဇင်း၌

^၁ ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ(ပတွဲ)၊ ၁၉၈၆၊ ၁၇။

စာပေဝေဖန်ရေးဆောင်းပါး (၆)စောင် ရေးခဲ့သည်။ ဆရာဇော်ဂျီ၏ စာပေဝေဖန်ရေး အမြင်မှာ-

“ဖန်တီးဖွဲ့ဆိုသော စာမျိုးသည် စာရေးဆရာတို့၏ စေတနာကို လည်းကောင်း၊ စိတ်ကူးဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ အတွေ့အကြုံ အကြားအမြင်တို့ကိုလည်းကောင်း အမှီပြုနေသည်။ စေတနာကြီးလျှင် ခံ့ညားသောစာ ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။ စိတ်ကူးဉာဏ်ထက်မြက်လျှင် နက်နဲသောစာ ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။ အတွေ့အကြုံ အကြားအမြင် နှံ့စပ်လျှင် ကျယ်ဝန်းသောစာ ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။ အားလုံးစုံလျှင် စာမနောမယ ဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်”

ဟု ဆိုမိန့်ခဲ့ပါသည်။

ဒေါက်တာလှဖေသည် ၁၉၃၇နှင့် ၁၉၃၈အတွင်း၌ ဂန္ထလောကမဂ္ဂဇင်းတွင် စာပေဝေဖန်ရေး ဆောင်းပါးများ ရေးသားခဲ့သည်။ ဒေါက်တာလှဖေသည် စာပေ ဝေဖန်ရာ၌ နှိုင်းယှဉ်ဝေဖန်နည်းကို အများဆုံးသုံးခဲ့သည်။ မြဇင်က ဦးဖေမောင်တင်၏ မြန်မာစာပေသမိုင်းသည် ၁၉၃၈-၁၉၃၉ တွင် ပေါ်ထွက်လာသည်။ စာပေသမိုင်းဟု ဆိုထားသော်လည်း စာပေဝေဖန်အကဲဖြတ်ရေးနှင့် မကင်းနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြပြီးလျှင်-

“ဦးဖေမောင်တင်သည် စာပေဝေဖန်အကဲဖြတ်ရာ၌ သမိုင်းစဉ်အရ ဝေဖန်နည်း၊ နှိုင်းယှဉ်ဝေဖန်နည်း၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် စပ်ဟပ်ဝေဖန်နည်း၊ ဩဇာသက်ရောက် လွှမ်းမိုးမှုပြ ဝေဖန်နည်း၊ တန်ဖိုးအကဲဖြတ်နည်း စသော ဝေဖန်နည်း အမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုခဲ့သည်”

ဟု ဆိုမိန့်ခဲ့ပါသည်။

စာပေအပါအဝင် အနုပညာရပ်အားလုံးတွင် ရသခံစားမှု သဘောထားနှင့် ဝေဖန်ရေး သဘောထား ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ထိုအကြောင်းများကို ဇော်ဇော်အောင်က သရဖူဆောင်းပါးများစာအုပ်တွင်-

“ထိုသဘောထားနှစ်ရပ်မှာ ရသခံစားမှု သဘောထား၊ ဝေဖန်မှု သဘောထား ဖြစ်သည်။ ရသခံစားမှု သဘောထားသည် တန်ဖိုး ထားသူ အထွေထွေပရိသတ် (ဝါ) တန်ဖိုးထားသူ အထွေထွေ ပရိသတ်က ထားရှိသော သဘောထား ဖြစ်ပါသည်။ ဝေဖန်ရေး

^၁ ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ(ပတွဲ)၊ ၁၉၈၆၊ ၃၂။

^၂ ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ(ပတွဲ)၊ ၁၉၈၆၊ ၄၁။

သဘောထားသည် တန်ဖိုးဖြတ်သူ ပညာရှင်နှင့် ဒဿနဆရာ၊
ဝေဖန်ရေးဆရာက ထားရှိသော ဝေဖန်ရေးသဘောထား ဖြစ်ပါသည်။”

ဟု ဆိုထားပါသည်။ ရသခံစားမှုသဘောထားဆိုသည်မှာ-

“အနုပညာတစ်ရပ်ရပ်နှင့် တွေ့ဆုံကြုံကြိုက်သည့်အခါ ပရိသတ်
တစ်ယောက်ယောက်က ခံစားကြည်နူးမှုရရန်အတွက် သက်သက်
မျှသာ ခံစားသည်။ အခြားရည်ရွယ်ချက်များ၊ အခြားအကျိုးကို
မမျှော်ကိုး၊ နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ရရန်အတွက် သက်သက်မျှသာ
ခံစားသောသူသည် ရသသဘောထားဖြင့် ခံစားသည်။ သို့မဟုတ်
ထိုသူတွင် ထိုသို့ခံစားစဉ် ရသခံစားမှုသဘောထား တည်ရှိ
နေသည်။”^၂

ဟု ယူဆရပါသည်။ ဝေဖန်ရေးသဘောထားမှာမူ-

“အနုပညာတစ်ရပ်နှင့် တွေ့ဆုံကြုံကြိုက်သည့်အခါ အနုပညာပရိသတ်
တစ်ယောက်က ထိုအနုပညာကို ခံစားသည်။ ခံစားရုံသက်သက်
မျှသာ မဟုတ်ဘဲ ထိုအနုပညာကို စူးစမ်းသည်၊ သုံးသပ်သည်၊
အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်၍ စဉ်းစားသည်။ အနုပညာ၏သဘာဝကို
စူးစမ်းသုံးသပ်၍ ဆက်စပ်စဉ်းစားရုံမျှမက ထိုအနုပညာတွင်
ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ကြည့်သည်။
မေးခွန်းတက်သည်၊ စောဒကတက်သည်။ ဤသို့ ထိုအနုပညာကို
အလုံးစုံနားလည်ရန် ကြိုးပမ်းသည်။”^၃

ဟု မှတ်ယူရပါမည်။

၂။ တိုက်ခိုင်း၏ စာပေဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများအပေါ်လေ့လာချက်

၂။ ၁။ ဦးလတ်

စာရေးဆရာတိုက်ခိုင်းသည် စာပေဆောင်းပါးအမျိုးမျိုးနှင့် ရသစာတမ်းများကို
ရေးသားခဲ့သည်။ သူ၏ စာပေဆောင်းပါးများထဲတွင် ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများလည်း
ပါဝင်ပါသည်။ ထိုဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများထဲတွင် ဆရာတိုက်ခိုင်း၏ စာပေအမြင်ကို

^၁ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၆၊ ၁၇။

^၂ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၆၊ ၁၈။

^၃ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၆၊ ၁၉။

တွေ့ရပါသည်။ ဆရာတိုက်စိုး၏ စာပေဝေဖန်ရေး သဘောတရားနှင့် အသုံးပြုသည့် နည်းနာများကိုလည်း လေ့လာခွင့်ရပါသည်။ ဆရာတိုက်စိုး ဝေဖန်ထားသော ဦးလတ်၏ ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုအကြောင်းတွင် ဝေဖန်ရေးနည်းနာများအဖြစ် အပြင်ဝေဖန်ရေးနှင့် အတွင်းဝေဖန်ရေး နှစ်မျိုးလုံးကို အသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုနှစ်မျိုး အနက် ဆရာတိုက်စိုးသည် အပြင်ဝေဖန်ရေးကို အလေးကဲ၍ တင်ပြထားသည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

စာရေးဆရာ တိုက်စိုးသည် ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထု ရေးသားသူ ဦးလတ်ကို စိတ်ဝင်စားသည်။ ဦးလတ် မွေးဖွားကြီးပြင်းခဲ့သော ခေတ်ကာလနောက်ခံ၊ ထိုခေတ် ကာလနောက်ခံပေါ်တွင် မြန်မာမှု မြန်မာ့ဟန်ကို ချစ်ခင်လေးစားသော မျိုးချစ် စိတ်ဓာတ်၊ ထိုစိတ်ဓာတ်တို့ကိုအခြေခံ၍ နယ်ချဲ့အုပ်ချုပ်ရေး စက်ယန္တရားအောက်တွင် ဦးလတ် ရင်ဆိုင်ရသော ပဋိပက္ခများကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်ခင်မှ တရားမင်သည်ဆိုသည့် စကားအတိုင်းပင် ဆရာတိုက်စိုးသည် ရွှေပြည်စိုး ဝတ္ထုတွင် ဖော်ပြထားသော ဦးလတ်၏ပုံကို တစ်မိမိမိမိကြည့်၍ နှစ်သက်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။

ဦးလတ် ဝတ္ထုစတင်ရေးသားသော အချိန်ကာလသည် ကိုလိုနီခေတ်ဦးကာလ ဖြစ်သည်။ မြန်မာဝတ္ထုရှည်၏အစဖြစ်သော မောင်ရင်မောင် မမယ်မဝတ္ထုသည် ၁၉၀၄ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ဦးလတ်၏ ရွှေပြည်စိုး(၁၉၁၄)နှင့် စံပယ်ပင်ဝတ္ထုသည် (၁၉၁၂)ဝန်းကျင်တွင် ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ ဆရာတိုက်စိုးက ဦးလတ်၏ စာပေများကို ဝေဖန်ရာတွင် ထိုခေတ်က ခေတ်စားနေသော စာရေးလေ့အခြေအနေနှင့်ယှဉ်၍ သုံးသပ် ပြသည်။ ဦးလတ်သည် ခေတ်၏စရိုက်နှင့် မကင်းအောင်လည်း ရေးသည်။ ကာလပေါ် ဝတ္ထုတို၏ဂုဏ်ရည်ဖြစ်သည့် လူ့သဘာဝအဖွဲ့ကိုလည်း ပါဝင်အောင် ရေးသည်ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားသည်။ ထိုသဘောကို-

“ဦးလတ်သည် မြန်မာပီသသလောက် သူ့စာကလည်း နိပါတ်သုံး၊ ရာဇဝင်သုံးစကားတွေနှင့်တကွ တေးထပ်၊ ဘောလယ်၊ ငိုချင်း စုံသည်။ သို့သော် စာပေသမားများက သူ့စာတွင် ထိုအချက်များ သာမက အခြား ထူးခြားချက်တစ်ခုလည်း ပါရှိသည်ဟု ဆိုခဲ့ ကြသည်။ မှန်၏။ ဦးလတ်၏ အရင်သော်လည်းကောင်း၊ ဦးလတ်နှင့် ခေတ်ပြိုင်သော်လည်းကောင်း ကာလပေါ်ဝတ္ထုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ ဖူးရာ ထိုဝတ္ထုများတွင် စာနုစာယဉ်ပါသည်ချည်း ဖြစ်၏။ ဇာတ်လမ်းဇာတ်ကွက် နှစ်သက်ဖွယ်ချည်း ဖြစ်၏။ ဦးလတ်၏ ဝတ္ထုများတွင် တိုးလာသည်မှာ လူ့သဘာဝအဖွဲ့ပေတည်း။ ကာလပေါ်

ဝတ္ထုတွင် လူသဘာဝအဖွဲ့သည် အလွန်အရေးကြီးသည့် အင်္ဂါရပ်ပင် မဟုတ်ပါလား။ လူသဘာဝ ဖော်နိုင်စွမ်းအတွက်ကြောင့် ဦးလတ်ကို လမ်းရိုးဟောင်းထွင် ဆင့်ကာထွင်သူ ဟူ၍ စာပေသမားများက သဘာပေးခဲ့ကြသည် မဟုတ်ပါလား”^၁

ဟု သုံးသပ်ဝေဖန်ထားပါသည်။ ထိုဝေဖန်ရေးကိုကြည့်လျှင် ဦးလတ်၏ လူပုံကြော့ပုံ၊ မြန်မာပီသပုံများနှင့် ဆက်စပ်၍ သူ့စာများ၏ အနေအထားကို သုံးသပ်ပြသည်။ ထိုဝေဖန်ရေးသည် အပြင်ဝေဖန်ရေးသဘော ဖြစ်သည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ဦးလတ်၏ဝတ္ထု ပေါ်ပေါက်လာသည့် ခေတ်အခြေအနေကို တင်ပြပြန်သည်။ ထိုခေတ် အခြေအနေမျိုး၌ ခေတ်ခလေ့လည်း ပါဝင်ပြီးလျှင် စာပေပုံစံသစ်အဖြစ် ပေါ်ထွန်းလာသော ကာလပေါ်ဝတ္ထု၏ အင်္ဂါရပ်နှင့်ညီသည့် သဘောကိုလည်း ထူးခြားချက်အဖြစ် ဆန်းစစ်တင်ပြထားသည်။ ထိုအပိုင်းမှာမူ အတွင်းဝေဖန်ရေး ဖြစ်သည်။ အတွင်းဝေဖန်ရေး၏သဘောအတိုင်း ဝတ္ထုတွင်း၌ ပါဝင်သော လူသဘာဝအဖွဲ့များကြောင့် ဦးလတ် ဂုဏ်တက်ရပုံကို ထောက်ပြထားသည်။ ဆရာတိုက်စိုးသည် ဝေဖန်စာများကို ရေးသားရာ၌ မိမိအမြင်တစ်ခုတည်းကိုသာ တင်ပြခြင်း မဟုတ်ဘဲ ထိုခေတ်က စာပေသမားများ၏ အမြင်များနှင့်ယှဉ်၍ တင်ပြထားသောကြောင့် ဦးလတ်၏ဂုဏ်ရည်သည် ပို၍ ခိုင်မာခဲ့ရပါသည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ဆရာတိုက်စိုးသည် စာရေးဆရာတစ်ဦး၏ စာပေအပေါ်ဝေဖန်ရာ၌ စာရေးဆရာ၏ စိတ်ဓာတ်နှင့်ဆက်စပ်၍လည်း တင်ပြတတ်သည်။ ထိုသဘောကို-

“ဤအတိုင်းဆိုလျှင် ဦးလတ်သည် မြန်မာမှုကိုလည်း နှစ်သက်ပုံရသည်။ ဘဝအတွေ့အကြုံကိုလည်း သုံးသပ်ဆင်ခြင်တတ်ပုံရသည်။ ဆင်ခြင်သမျှကိုလည်း ရေးဖွဲ့တတ်ပုံရသည်။ ဦးလတ်၏ အကြောင်းကို ကျွန်တော် သိချင်လာ၏”^၂

ဟုလည်းကောင်း၊

“မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ၊ သူ့ဘဝနှင့်သူ့စာကို စပ်ဟပ်ကြည့်ရသည်မှာ ဉာဏ်တိုးစရာ ဖြစ်လေသည်”^၃

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၁၉၇-၁၉၈။

^၂ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၁၉၈။

^၃ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၁၉၈။

ဟုလည်းကောင်း တင်ပြထားပါသည်။ ဆရာတိုက်စိုးသည် စာရေးသူ၏ဘဝနှင့် ဆက်စပ်၍ စာရေးသူ၏စာပေများ ပေါက်ဖွားလာပုံကို အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် တင်ပြလေ့ ရှိသည်။ ဦးလတ်သည် ဆရာမတ်ကျောင်း၌ နေခဲ့သည့်အတွက် အင်္ဂလိပ်စာကို ကျွမ်းကျင်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဝတ္ထုများကို စွဲစွဲမြဲမြဲဖတ်သည်။ ဦးလတ်၏ဝတ္ထုများတွင် တွေ့ရသော လူ့သဘာဝအဖွဲ့များသည် အင်္ဂလိပ်ဝတ္ထုများမှ ရရှိခဲ့သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆ ပြထားသည်။ သူ၏ထင်မြင်မှုကို ဤမျှနှင့် ရပ်မထားဘဲ ပို၍လေးနက်လာအောင် သုံးသပ်ဟန်ကို-

“ဦးလတ်၏စာ၌ တွေ့မြင်ရသော လူ့သဘာဝအဖွဲ့ကို အင်္ဂလိပ် ဝတ္ထုများက အထောက်အကူပြုလေသလားဟု ကျွန်တော် တွေးမိ တော့သည်။ သို့သော် ထိုသဘောကိုပင် မြန်မာပီသအောင် ဦးလတ် စီစဉ်နိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ သူ၏ရိုးတွင်းချဉ်ဆီထဲသို့ ငယ်စဉ် ကတည်းက စိမ့်ဝင်သော ရိုးရာပတ်ဝန်းကျင်၏ ပယောဂကြောင့် ဖြစ်ရပေမည်”^၁

ဟု တင်ပြထားပါသည်။ ဦးလတ်၏ဝတ္ထုများသည် လူ့သဘာဝလည်းကျ၊ မြန်မာမှုလည်း ပီသအောင် ရေးသားနိုင်ခြင်းမှာ ငယ်စဉ်ကပင် စိမ့်ဝင်နေခဲ့သော ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ပတ်ဝန်းကျင်၏ ပယောဂဖြစ်ကြောင်းကို ဆက်စပ်တင်ပြထားသည်။

အပြင်ဝေဖန်ရေး၏သဘောသည် စာပေ၏အရသာကို ခြေခြေမြစ်မြစ် နှစ်နှစ် ကာကာ ခံစားစေနိုင်သည်။ စာတစ်ပုဒ် ပေါက်ဖွားလာပုံကိုလည်း အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့်ဖြစ်အောင် ဆင်ခြင်တွေးတောပြနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အပြင်ဝေဖန်ရေးသဘောမှသည် အတွင်းဝေဖန်ရေးသို့ရောက်အောင် ဆက်စပ်တင်ပြသည့် ဝေဖန်ရေးအမြင်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ၁၉ ရာစု နောက်ပိုင်းခေတ်တွင် ဆရာလွန်း၊ ကိုချင်းတောင်တို့၏ ရုပ်သေးပွဲများ ခေတ်စားသည်။ ဆတိုင်မွတ်ဦးကူး၊ မော်လမြိုင် ဆရာယော၊ ပဲခူးဦးဆုသာတို့၏ ဇာတ်စာအုပ်များကို တောရောမြို့ပါ ဖတ်ရှုကြသည်။ ထိုသို့သော မြန်မာရိုးရာဓလေ့ ယဉ်ကျေးမှုများ၏ အရိပ်အငွေ့သည် ဦးလတ်၏ စာများ၌ ထင်ဟပ်နေသည်ကို ထောက်ပြထားသည်။ ဆရာတိုက်စိုးက-

“ဦးလတ်၏စာတွင် ပါဠိကျမ်းဂန်စကား၊ ဒေါင်းမြီးနှင့် ပဒုမ္မာ တို့၏ ပဟေဠိပြက်လုံးစကား၊ မင်းသားဦးစစ်တွေ ကသော နန်းတော်ဖွား၊ ဘုရားလောင်းမျောက်မင်း မြိုင်ရပ် နှင်ခံရသည့်

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၁၉၉။

ဇာတ်မှ ဇာတ်စကားတွေ ကြိုးကြားကြိုးကြား ပါလာသည်မှာ
မြန်မာ့ရိုးရာဓလေ့၏ ရောင်ပြန်ဟပ်ခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်”^၁

ဟု ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ဦးလတ် ၁၉ နှစ်သား အရွယ်တွင် သီပေါမင်း နန်းကျသည်။ တိုင်းပြည်
လုံခြုံရေးနှင့်စပ်သော ရာဇဝတ်ဘက်တို့တွင် တိုးချဲ့လာသည်။ ထိုအခြေအနေမျိုးတွင်
စာပေဘက်၊ အနုပညာဘက်၌ ဝါသနာပါသော ဦးလတ်သည် ဝမ်းရေးအတွက် ပုလိပ်
မင်းကြီးရုံး၌ အလုပ်ဝင်ခဲ့သည်။ မြို့ရွာအနှံ့အပြားသို့လှည့်၍ ၁၈ နှစ်ခန့် အမှုထမ်း
ခဲ့သည်။

စာရေးဆရာတို့သည် စာပေများကို ရေးဖွဲ့ရာ၌ ၎င်းတို့၏ ဝါသနာစရိုက်
များသည် ဇာတ်ဆောင်များ၌ ထင်ဟပ်နေတတ်သည်။ ဦးလတ်သည် မိမိဘဝ
တစ်လျှောက်တွင် ပွဲကြည့်ဝါသနာ၊ စာဖတ်ခြင်းဝါသနာ၊ အင်္ဂလိပ်စာ၊ မြန်မာစာ
တို့ကို လိုက်စားသည့်ဝါသနာ၊ အပြောအဟောဝါသနာများ ရှိခဲ့သည်။ ထိုသို့ရှိခဲ့သည့်
အလျောက် စံပယ်ပင်ဝတ္ထုတွင် နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်မင်းကို စရိုက်ပေါ်အောင် ရေးဖွဲ့နိုင်
သည်။ ဦးလတ်၏ စံပယ်ပင်ဝတ္ထု၊ ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုတို့တွင် မြန်မာမှုဓလေ့စရိုက်
များသည် သရုပ်ဖော်နေတတ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ဦးလတ်ကိုယ်တိုင်၏
မြန်မာမှု မြန်မာ့ဟန်ကို ချစ်မြတ်နိုးစိတ် အမျိုးမာန်၊ ဇာတ်မာန် ချစ်စိတ်တို့ကြောင့်ဟု
သုံးသပ်ပြထားသည်။ ရာဇဝတ်အမှုထမ်းဝတ်စုံနှင့် မအပ်စပ်သော မြန်မာ့သျှောင်ကို
ဦးလတ်သည် တစ်သက်လုံး ထုံးခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့ လက်အောက်တွင်
မဟုတ်မခံ စိတ်ဓာတ်ကြောင့် ရာထူးမှ နုတ်ပယ်ခြင်း ခံရသည်။

ဆရာတိုက်စိုးသည် အတွင်းဝေဖန်ရေးသဘောကိုလည်း အလေးထား တင်ပြ
ခဲ့သည်။ ဝတ္ထုသည် ဒိဋ္ဌဓမ္မလောကကို အခြေခံ၍ စိတ်ကူးနှင့်ပေါင်းစပ် ရေးဖွဲ့ရသည်။
စံပယ်ပင်ဝတ္ထုတွင် အသင့်ယုတ္တိ ရှိမရှိ၊ ဒိဋ္ဌလောကသဘော ပါဝင်မှု ရှိမရှိတို့ကို
ဆန်းစစ်ပြထားသည်။ ထိုသဘောကို-

“စံပယ်ပင်ဝတ္ထုသည် ဒဏ္ဍာရီသဘောနှင့် ဒိဋ္ဌလောကသဘော
ရောစပ်နေသည့် ဝတ္ထုမျိုး ဖြစ်သည်။ ဒဏ္ဍာရီသဘောမှာ
(ဦးလတ်တို့အိမ်သားများ ဘဝင်ကျခဲ့သည့်) မန်ကျည်းတုံရွာကို
ဗဟိုပြုသော အဖွဲ့တွင် ပါလေသည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် ထင်ရှားသော

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၀၀။

ဇာတ်ကောင်များမှာ မယ်သီ၊ ရွှေဖီ၊ ရွှေဘို နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်မင်း အကြောင်းကလွဲ၍ အသင့်ယုတ္တိ မပါ။ မန်ကျည်းတုံသူ မယ်သီက ရန်ကုန်တွင် ဒုက္ခဖြစ်၊ မန်ကျည်းတုံသား ရွှေဖီက သူများ အနိုင် အထက်ပြုသည်ကို ခံရကာ ဓားပြမှုတွင် ပါဝင်ရပြီးလျှင် ထောင်ကျ၊ အဆုံးသတ်ရောက်ခါမှ သူတို့နှစ်ဦး ပြန်လည် ဆုံစည်းကာ မယ်သီ၏ဖခင်က မြှုပ်ထားခဲ့သော ရတနာသိုက်ကို ဖော်ယူကြီးပွားကြပုံ အကြောင်းသည် စာညွန့် စာပလီတို့ဖြင့် ရစ်သိုင်းမွမ်းမံထားသော်လည်း ဇာတ်လမ်းအရာတွင်လည်း မခိုင်၊ လူ့စရိုက်ဖော်ရာတွင်လည်း မပေါ် ဖြစ်လေသည်”^၁

ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ ဆရာတိုက်စိုးသည် စံပယ်ပင်ဝတ္ထုကို ဝေဖန်ရာ၌ ဝတ္ထုရှည်၏ သဘောသဘာဝနှင့်အညီ ရှုမြင်ပြထားသည်။ ဝတ္ထုဇာတ်လမ်းသည် ဒိဋ္ဌလောက၌ ရှိနေသော နေရာဒေသဖြစ်သော်လည်း ဇာတ်လမ်းဖန်တီးထားပုံမှာ အသင့်ယုတ္တိ မရှိဟု သုံးသပ်ပြထားသည်။ ဇာတ်လမ်းဖြစ်ရပ်များသည် အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် မဖြစ်ဟု ဝေဖန်သည်။ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်တွင် အရေးပါသော ဇာတ်ကောင် စရိုက်များသည် သဘာဝမကျဟု ပညာရပ်ဆိုင်ရာစံဖြင့် တိုင်း၍ သုံးသပ်ပြထား သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စံပယ်ပင်ဝတ္ထုတွင် အသင့်ယုတ္တိအားကောင်းသော အပိုင်း ကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။ ထိုအကြောင်းကို-

“သို့သော် ဦးလတ် ကြီးပြင်းခဲ့ရာ ရန်ကုန်ကို ကျောထောက် နောက်ခံပြု၍ ပဏ္ဍိတဝေဒနိယအသင်း ဥက္ကဋ္ဌ အရှင်ဦးသေလာ၊ သီလရင် မယ်ခေမာ၊ တကာများ ဖြစ်ကြသော လောစံ၊ မောင်ချိန် တို့ကို သရုပ်ဖော်ရာ၌မူ ဦးလတ်၏အစွမ်းကို ကျွန်တော်တို့ မြင်လာရသည်။ ထိုအဖွဲ့သည် ဦးလတ်၏ အတွေ့အကြုံကိုမှီ၍ စိတ်ကူးဉာဏ် ပွားလေသောကြောင့်ထင်၊ တကယ်ယုတ္တိ ပါလေ သည်”^၂

ဟု ဆိုထားပါသည်။

ဆရာတိုက်စိုးသည် အတိတ်ခေတ်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော စံပယ်ပင်ဝတ္ထု၊ ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုများနှင့် စာရေးဆရာ ဦးလတ်၏ စာပေဖန်တီးမှုစွမ်းရည်တို့ကို သုံးသပ် ရာတွင် ဝတ္ထုများပေါ်ပေါက်လာသည့် ခေတ်အခြေအနေ၊ စာရေးဆရာ၏ အတွေ့

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၀၄။

^၂ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၀၄။

အကြံ၊ ဘဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ထိုဝတ္ထုကိုဖတ်ရှုခဲ့ကြသည့် စာဖတ်သူတို့၏ တုံ့ပြန်မှု အနေအထား၊ ထိုဝတ္ထုအပေါ် စာပေဝေဖန်ရေးဆရာတစ်ဦး၏ အမြင်တို့ကို ရှုထောင့် အမျိုးမျိုးမှ သုံးသပ်တင်ပြပြီးလျှင် စာဖတ်သူတို့၏ အမြင်ကိုလည်း ရှုထောင့် အထွေထွေမှ သုံးသပ်နိုင်ရန် လမ်းညွှန်ထားပါသည်။ ဝတ္ထုရေးသူတို့တွင်လည်း ဒိဋ္ဌဘဝ၌ ကြေကွဲဖွယ်ဖြစ်ရပ်များ ရှိတတ်ကြောင်းကို ဦးလတ်၏ဇနီး ကွယ်လွန်ရာတွင် အသုဘစရိတ်ကို စံပယ်ပင်ဝတ္ထု စာမူခဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ခဲ့ရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ဦးလတ်ရေးဖွဲ့ခဲ့သော ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုနှင့် စံပယ်ပင်ဝတ္ထု နှစ်ပုဒ်ကိုလည်း နှိုင်းယှဉ် ဝေဖန်ထားသည်။

“ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုသည် စံပယ်ပင်ဝတ္ထုနှင့်ယှဉ်သော် ဇာတ်ကောင် အမည်၊ ဇာတ်ကောင်၏ အလုပ်အကိုင်၊ ဇာတ်ကောင်၏ ပတ်ဝန်းကျင်သာ ကွာခြားသည်။ အခြေခံဇာတ်အိမ် တည်ဆောက်မှု မကွာခြား”^၁

ဟုလည်းကောင်း၊

“ထိုဇာတ်အိမ်တစ်ခုလုံးသည် စိတ်ကူးယဉ်သာသာမျှသာ ဖြစ်သည် ဟု ဆိုအပ်လှပေသည်။ သို့သော် ဇာတ်အိမ် (ဝါ) ဇာတ်လက်တက် ဖြစ်သော ရန်ကုန်အဖွဲ့မှာမူ ဦးလတ်၏မြင်ပုံ၊ ဖွဲ့ပုံ ထူးခြားလှ သဖြင့် အလွန်အားရလောက်ပေသည်”^၂

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

“ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုကို လူကြီးလူငယ်မရွေး ကြိုက်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာစာ လိုက်စားခဲ့သော အိန္ဒိယပဋိညာဉ်ခံ ဝန်ထမ်းအဖွဲ့ဝင် (I.C.S) ဂျေအေစတူးဝပ်ကလည်း မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံး ဂုဏ်ယူ လောက်သည့် ဝတ္ထုကြီးပါပေ ဟူ၍ ၁၉၁၄ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်းဂျာနယ်တွင် ရေးသားချီးကျူးခဲ့လေသည်”^၃

ဟုလည်းကောင်း သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

ဦးလတ်၏ ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုနှင့် စံပယ်ပင်ဝတ္ထုတို့က ရရှိသော အကျိုးတရား ကိုလည်း-

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၀၇။

^၂ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၀၇-၂၀၈။

^၃ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၀၉။

“ကျွန်တော်တို့သည် ဝတ္ထုကောင်းကို ဖတ်ခွင့်ရခဲ့ပြီ။ ဖတ်ခွင့်ရခဲ့၍ ထိုဝတ္ထုများမှ ဘဝအသိနှင့်ယှဉ်သော အရသာကိုလည်း ခံစားနိုင်ကြပြီ။ ဦးလတ်၏ဝတ္ထုများတွင် ရသ(စာပေ)နှင့် မဆိုင်သော ဆုံးမသံတွေ၊ ကြားညပ်စကားတွေ၊ ဒိဋ္ဌသဘောကင်းသည့် ဒဏ္ဍာရီဟန်တွေ ပါသည်။ မှန်ပါ၏။ ထိုအချက်တွေကို ကျွန်တော်တို့ အပြစ်မဆိုသာပါ။ ထိုခေတ်၌ ဦးလတ် နည်းယူစရာ ကာလပေါ်ဝတ္ထု ဝီဝိသသဟူ၍ မရှိခဲ့။ ၂၀ ရာစု စာဖတ်ပရိသတ်၏ အလိုကို ဖြည့်နိုင်သည့် စာဟူ၍ မပေါ်သေး။ သို့သော် ဦးလတ်သည် ရိုးရာပညာမှ အစီအကုံး အခြေခံရထားသည်။ တိုင်းတပါးစာပေနှင့် နီးစပ်သည်။ ဘဝအတွေ့အကြုံ ကြွယ်ဝသည်။ သိတတ်မြင်တတ်သော ဉာဏ်ပဋိဘာန်ရှိသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဦးလတ်၏ ကလောင်မှ ဝတ္ထုကောင်း ပေါက်ဖွားလာရပေသည်”^၁

ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

ဦးလတ်၏ ဝတ္ထုများတွင် ဒဏ္ဍာရီဆန်သောအဖွဲ့များ ပါနေသည်ဟု သာမန်မျှ အကဲမခတ်ဘဲ ထိုသို့ပါရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများကို နက်နက်နဲနဲ စိစစ်တင်ပြထားသည်။ ဝေဖန်ရေးအမြင် နက်နဲပြီးလျှင် စာရေးသူအား အပြစ်မမြင်တတ်သော မျှမျှတတရှုမြင်တတ်သော ဝေဖန်ရေးအမြင်ကို တွေ့ရသည်။ အားနည်းချက်များ ရှိသော်လည်း အားသာချက်များနှင့် ချင့်ချိန်၍ တင်ပြထားသည်။ ဝတ္ထုဟု ဆိုလျှင် နှာခေါင်းရှုံ့ကြသည့် ခေတ်တွင် ဦးလတ်သည် ရဲရဲဝံ့ဝံ့နှင့် ဝတ္ထုရေးခဲ့ခြင်းကိုပင် စာရေးသူက စာပေအဖွဲ့ပုံသဏ္ဌာန်သစ်ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သူအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ပုံကို-

“ဤကဲ့သို့ ဦးလတ်ခေတ်က ကာလပေါ်ဝတ္ထုကို ရဲရဲစွာသဖြင့် ယခုခေတ်တွင် ဝတ္ထုတွေကို ကျွန်တော်တို့ ဖတ်ချင်တိုင်း ဖတ်ရသည်။ ဝတ္ထုကောင်းမှ အာနိသင်ကို ရယူနိုင်သည်။ ဦးလတ်၏ကျေးဇူးကြီးလှပါသည်။”^၂

ဟု တင်ပြထားပါသည်။

ဆရာတိုက်စိုးသည် အတွင်းဝေဖန်ရေးနှင့် အပြင်ဝေဖန်ရေး နှစ်မျိုးလုံးကို အသုံးပြု၍ ဝေဖန်တင်ပြထားပါသည်။ သူသည် ဝေဖန်ရေးအမြင်တစ်ခုကို အလွယ်တကူ

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၂။

^၂ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၂။

မပြဘဲ အကြောင်းရင်းခံမှစ၍ တဖြည်းဖြည်း တိုးမြှင့်တွေးဆကာ အကောင်းအဆိုးကို ခြေခြေမြစ်မြစ် သိုင်းသိုင်းဝိုင်းဝိုင်း သုံးသပ်တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၂။ ၂။ ပီမိုးနင်း၏ စာပေအမြင်

ဆရာတိုက်စိုးသည် ဦးလတ်ဆောင်းပါးတွင် ဦးလတ်၏ဘဝနှင့်စာပေအပေါ်တွင် မိမိ၏အမြင်ကို တင်ပြထားပါသည်။ ပီမိုးနင်း၏ စာပေအမြင်ဆောင်းပါးတွင် ပီမိုးနင်း၏ စာပေအမြင်များကို အကိုးအကားများဖြင့် တင်ပြထားပြီးလျှင် ထိုအမြင်များအပေါ်တွင် စာရေးသူ၏ထင်မြင်ချက်၊ သုံးသပ်ချက်များကို ထပ်ဆင့်တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ပီမိုးနင်း၏စာပေအမြင်ကို စာရေးသူက တစ်ဆင့်တင်ပြဟန် ရေးသားထားသည်။ ပီမိုးနင်းသည် ကျမ်းဂန်ကိုမှီမှီ စာကောင်းသည်။ စာလေးနက်သည် ဟူသော အယူအဆကို တိုက်ဖျက်လိုသူဖြစ်သည်ဟု ဆရာတိုက်စိုးက ထင်မြင်ချက် ပေးထားပါသည်။ ထိုသို့ပေးပြီးမှ ပီမိုးနင်း၏စာပေအမြင်ကို-

“မြန်မာမှာ တရားစာ၊ ကဗျာ၊ ဆုံးမစာ၊ ရာဇဝင်စာမှသာ စာဖြစ်သည့်အလား သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်းများတွင် ထိုစာမျိုးတွေကိုသာ တွေ့ရသည်မှာ ငြီးငွေ့ဖွယ် ကောင်းလှလေပြီ။ မြန်မာပညာရှိကြီး တစ်ယောက်ကမူကား ဘုရားစကား လက်မလွှတ်ဘဲ မိမိအမြဲရေးလေ့ရှိကြောင်း မဂ္ဂဇင်း၌ဖော်ပြ၏။ ဘုရားစကားပါမှ စာဖြစ်ရမည် မဟုတ်။ မည်သည့်အကြောင်းအရာကိုမဆို ဖတ်၍ ကောင်းအောင်၊ တရားကျလောက်အောင်၊ တစ်စုံတစ်ရာကို သတိရလောက်အောင်၊ စိတ်၌လှုပ်ရှားခြင်း တစ်ခုခုဖြစ်အောင် ရေးတတ်သော သူတို့သည် စာရေးကောင်း ဖြစ်၏”

ဟုလည်းကောင်း၊

“ဆုံးမစာများမှာ ဘုရားဟောကျမ်းများ၊ ရှေးကျမ်းများကို အမှီရ သဖြင့် စာတတ်လျှင် သူသူငါငါ ရေးနိုင်၏။ ဝတ္ထုကောင်း၊ ကဗျာကောင်း၊ ဇာတ်ကောင်းများကိုကား သူသူငါငါ မရေးနိုင်။ ပင်ကိုယ်ဉာဏ်နှင့် စနစ်ကိုသိမှ ဖြစ်နိုင်လေသည်”^၂

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၄။

^၂ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၄။

ဟု ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။ စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့် ရေးဖွဲ့ရသော ရသစာပေကို ရေးနိုင်သူသည်သာ စာရေးကောင်းသူဖြစ်သည်ဟု ပီမိုးနင်းက ခံယူသည်။ ပီမိုးနင်း၏ စာပေအမြင်ကိုဖတ်ရှုပြီးလျှင် ဆရာတိုက်စိုးက-

“ဤတွင် ပီမိုးနင်းသည် ရသစာပေ၏သဘောကို ခေါက်မိကြောင်း ထင်ရှားလေသည်”^၁

ဟုသုံးသပ်ထားပါသည်။

ဆရာတိုက်စိုးသည် ပီမိုးနင်းအနေနှင့် ရသစာပေကို အလေးထားသော်လည်း သုတစာပေကို လုံးဝပစ်ပယ်ခြင်း မဟုတ်ဟု မြင်သည်။ သူ၏အမြင်ကို ပီမိုးနင်း၏ တိုးတက်ရေးမဂ္ဂဇင်းလာ ဆောင်းပါးကို အထောက်အထားပြုကာ ခိုင်မာစေပါသည်။ ပီမိုးနင်းက-

“ထို့အတူ ရာဇဝင်ကို တစ်ဖက်သတ် လိုက်စားသော ရာဇဝင် ဆရာများကို ရေးစေပြီးနောက် အယ်ဒီတာက x x x ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို မပျက်စေဘဲ အမွှန်းတင်ပေးမှ စာကောင်း ဖြစ်နိုင် လေသည်”^၂

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ပီမိုးနင်း၏စာပေများကို ဖတ်ရှုလေ့လာပြီးနောက် ဆရာ တိုက်စိုးက ပီမိုးနင်းသည် သုတစာပေရော ရသစာပေပါ တန်ဖိုးထားပြီး ရေးသား နိုင်သူ ဖြစ်သည်။ သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၏ စာပေများအပေါ်တွင် ဝေဖန်ထားသည့် ပီမိုးနင်း၏အမြင်ကို အကိုးအထောက်ပြုပြီးလျှင် သူ၏အမြင်ကို ထပ်ဆင့် တင်ပြထား ပါသည်။ ပီမိုးနင်းက ဆရာကြီး သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၏ စာနှင့်ပတ်သက်၍-

“ယခုမျက်မြင် ကျွန်ုပ်တို့ခေတ်၌ မစ္စတာမောင်မှိုင်းသည် ရာဇဝင် တတ်သော စာရေးဆရာကြီး ဖြစ်၏။ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်၏ ကျော်ကြား ခြင်းမှာ ရာဇဝင်ကောင်းခြင်းကြောင့် မဟုတ်။ ၎င်း၏ ပင်ကိုယ်ဉာဏ် ကောင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်၍ စာဖတ်သူတို့၏စိတ်၌ စွဲ၍နေသော ၎င်း၏ စာအတိုအစများမှာ ‘ချောင်းဦးဆယ်ရွာ၊ အလုံ မုံရွာ တစ်လျှောက်ဆီက၊ ပြောင်းဖူးသည် ဒါယကာ ငမုံ၊ ငကြာ’ ဟူ၍

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၄။

^၂ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၅။

လည်းကောင်း၊ ဤကဲ့သို့ ရာဇဝင် မဟာဝင်နှင့် မဆိုင်သော
ကိုယ်ပိုင်စကားဆန်းများ ဖြစ်ကြလေသည်”^၁

ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ ထိုစာသားကို အကိုးအကားပြုပြီး ပီမိုးနင်းအပေါ်တွင်
ဆရာတိုက်စိုးက သုံးသပ်တင်ပြထားသည်မှာ-

“ပီမိုးနင်းသည် အသိပညာသက်သက် ပေးသည့်စာနှင့် ရသ
စာပေကို သူ့နေရာနှင့်သူ၊ သူ့ကဏ္ဍနှင့်သူ ထားလေသည်။ တစ်နည်း
ဆိုရသော် အကြောင်းအရာ တစ်ခုခုကို အထောက်အထားဖြင့်
တင်ပြခြင်း၊ စုံစမ်းရှာဖွေ၍ ရေးသားခြင်းသည်လည်း စနစ်ကျ
ပါက ကောင်းသည်ပင် ဖြစ်၏။ လူ့ဘဝ၊ လောကသဘာဝကို
ကိုယ်ပိုင်အသိ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဖန်တီးပြသခြင်းသည်လည်း
ရသမြောက်ပါက ကောင်းသည်ပင် ဖြစ်၏”^၂

ဟု တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် ဆရာတိုက်စိုးသည် မိမိနှစ်သက်စွဲလမ်းခဲ့သည့် စာရေး
ဆရာကြီး ပီမိုးနင်း၏စာများကို ဖတ်ရှုပြီး ပီမိုးနင်း၏စာပေအမြင်ကို အကိုးအကား
များဖြင့် ထပ်ဆင့်တင်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့တင်ပြရာတွင် ရသစာပေ၏သဘောကို
စာဖတ်သူ နားလည်အောင် ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်ကိုထောက်၍ ဆရာတိုက်စိုး
သည်လည်း ပီမိုးနင်းကဲ့သို့ပင် စာပေအမြင်ရှိသူဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ ပီမိုးနင်း၏
စာပေအမြင်ကို နေညိုညိုဝတ္ထုမှ ဇာတ်ဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သည့် စာရေးဆရာမ ညိုညို၏
ပြောစကားဖြင့် တင်ပြထားသည်။ ပီမိုးနင်းက မိမိ၏စာပေအမြင်ကို ဇာတ်ဆောင်မှ
တစ်ဆင့် တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စာရေးဆရာမ ညိုညိုက-

“စာရေးတဲ့နေရာမှာ လင်္ကာပြောင်ဖို့ကိုသာ အားထုတ်ပြီး မှတ်သား
လောက်တဲ့ အတွေးအခေါ်၊ အကြံအစည်၊ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွား
မပါမရှိပြန်မှဖြင့် စာဖတ်တဲ့သူမှာ ဉာဏ်သစ်မတိုးဘဲ အကျိုးမဲ့
ဖြစ်တာပါဘဲ”^၃

ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ပီမိုးနင်း၏ စာပေအယူအဆအပေါ် ဆရာတိုက်စိုးက
ဂုဏ်ပြုလိုသည့် လေသံဖြင့် ပီမိုးနင်းသည် ဂုဏ်မြောက်သည့်စာ၊ စိတ်ကူးဉာဏ်

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၅။

^၂ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၅။

^၃ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၆။

ပါသည့်စာကို စာပေလောကတွင် အမြဲမျှော်လင့်တောင့်တသူ ဖြစ်လေသည်ဟု သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ ပီမိုးနင်းကိုဝေဖန်ရာတွင် ဆရာတိုက်စိုးသည် မိမိအမြင် ခိုင်မာစေရန် ပီမိုးနင်းကိုယ်တိုင် ရေးသားခဲ့သော စာပေအမြင်များနှင့်ယှဉ်၍ တင်ပြလေ့ရှိသည်။ ပီမိုးနင်းက ခေတ်စမ်းပုံပြင်စာအုပ်တွင်ပါသည့် မောင်စိန်တင် (သိပ္ပံမောင်ဝ)၏ အင်းလေလံပွဲကို သုံးသပ်ရာတွင် ကျေးလက်ရွာငယ်ရှိ သူတို့၏ ကိုယ်စိတ်အမူအရာများကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးပြနိုင်သောစာ၊ ထိုဒေသနှင့်ထိုသူတို့၏ အမူအရာကို ပီပီသသဖြင့် ရိုးရိုးရှင်းရှင်းရေးပြပုံ၊ ရယ်မောဖွယ်များပါနေပုံတို့ကို ချီးကျူးတင်ပြထားသည်။ ခေတ်စမ်းကဗျာများအပေါ်တွင် ပီမိုးနင်း၏အမြင်ကိုလည်း-

“ထိုကဗျာများမှာ ရှေးပညာရှိကြီးများ ချန်လှပ်၍ထားခဲ့သော အသေးအဖွဲ့၊ အကြောင်းအရာကလေးများကို ဖွဲ့နွဲ့ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ကြသဖြင့် မပေါ်မရှိဖူးသေးသော မြန်မာစာသစ် တစ်မျိုး ဖြစ်ရကား ခေတ်အလျောက် တိုးတက်ခြင်း ဟူ၍ပင် ဆိုရပေမည်။ အသေးအဖွဲ့ဖြစ်သော်လည်း စာများမှာ မသေးမဖွဲပေ။ အကြောင်းမူကား ရေးချင်စပ်ချင်ကြ၍ ရေးသောစာများ မဟုတ်။ ရေးစရာ၊ သီဖွဲ့စရာရှိ၍ စိတ်ကူးဉာဏ် ကွန့်မြူးခြင်းလျှင် အခြေခံသော အကြောင်းအချက် သဘာဝ၏လှုံ့ဆော်ခြင်းကြောင့် နှလုံးသွေးလှုပ်ရှားကာ ရေးရသော စာများနှင့် တူလေသည်”^၁

ဟူ၍လည်း ဝေဖန်ရေးသားထားပါသည်။

ဆရာတိုက်စိုး ကိုးကားတင်ပြသည့် ပီမိုးနင်း၏ စာပေအမြင်ကိုကြည့်လျှင် စာပေသည် ကျမ်းဂန်ကိုမှီးမှ ကောင်းသည်မဟုတ်။ အသေးအဖွဲ့ကိုပင် ကိုယ်တိုင် တွေ့ကြုံခံစားမှု၊ ကိုယ်ပိုင်စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့် ရေးသားခဲ့လျှင် ရသမြောက်သော စာကောင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ခံစားမှုနှင့် စိတ်ကူး၊ စိတ်သန်းကို အခြေခံမှ စာကောင်းပေမွန် ဖြစ်သည်ဆိုသည့် အမြင်များကို တွေ့ရသည်။ ထိုအမြင်ကို လက်ခံသည့်အလျောက် အထောက်အထား အကိုးအကားများဖြင့် တစ်ဆင့်တင်ပြထားသော ဆရာတိုက်စိုး၏ စာပေအမြင်ကိုလည်း တစ်ပါတည်း တွေ့ရှိခံစားရပါသည်။ ဆရာတိုက်စိုးက ပီမိုးနင်းသည် သူ့ခေတ်သူ့ခါက သူစွဲကိုင်ထားသော စာပေအမြင်ကို ရဲရဲရင့်ရင့် တင်ပြခဲ့သူ ဖြစ်လေသည်ဟု ဝေဖန်သုံးသပ်ထားပါသည်။

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၇။

၂၊ ၃။ ဦးဖိုးကျား၏စာ

ဦးဖိုးကျား၏စာကို မိမိတို့ခေတ်ကလူများ ကြိုက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အတူ ယနေ့ခေတ် လူများလည်း ကြိုက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းကို စာရေးသူက-

“ဦးဖိုးကျားသည် စေတနာလည်း ရှိ၏။ အရေးလည်း စွမ်းသည်။ ဤသည် စာရေးသူများအတွက် တကယ့်အချက် ဖြစ်လေသည်။ အချို့ စေတနာရှိသည်။ ကလောင်စွမ်း မရှိ။ ထိုအခါ ထစ်ငေါ့ငေါ့စာ ထွက်လာ၏။ အချို့ ကလောင်နိုင်သည်။ စေတနာ မပါ။ ထိုအခါ ဟန်တွေ ပန်တွေသာ မြင်ရ၏။ အနှစ်မတွေ့။ စေတနာနှင့် ကလောင်စွမ်း ပေါင်းစပ်မိသော ဦးဖိုးကျား၏ စာမျိုးတွင်မူ ကျွန်တော်တို့တစ်တွေကို နှစ်သက်မြတ်နိုးစေသော အာနိသင် ရှိလာလေတော့သည်”^၁

ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

ဦးဖိုးကျား၏စာများကို သုံးသပ်ရာ၌ ဦးဖိုးကျား၏စေတနာကို အလေးထား ပြောလိုသည့်အတွက် အပြင်ဝေဖန်ရေးသဘော ပါသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဦးဖိုးကျား၏ စာရေးသားပုံ ကောင်းမွန်ခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုရာ၌ အတွင်း ဝေဖန်ရေးသဘော ပါနေသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ဤနေရာ၌ ဆရာတိုက်စိုး၏ ဦးဖိုးကျားအပေါ် အမြင်ကို တွေ့ရသည်။ ဦးဖိုးကျားသည် စေတနာကောင်းပြီးလျှင် စာအရေးအသားကောင်းသောကြောင့် သူ၏စာများကို နှစ်သက်ရသည်ဟု ထင်မြင်ချက် ပေးသည်။ တစ်ထပ်တည်းပင် စာကောင်းပေကောင်း၏သဘောမှာ စေတနာကောင်း ရုံမျှမက အရေးအသားပါ ကောင်းမွန်မှသာ ပရိသတ်အကြိုက် ဖြစ်နိုင်သည်ဆိုသော စာရေးသူ၏ စာပေအမြင်ကိုလည်း ထင်ဟပ်ပြထားပါသည်။

ဆရာတိုက်စိုးသည် ဦးဖိုးကျား၏စာများကို သုံးသပ်ရာ၌ သူအလေးထားသည့် အပြင်ဝေဖန်ရေးကို ပို၍သုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဦးဖိုးကျားသည် ပထမ ကျောင်းသားသပိတ်တွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုသပိတ်၏နောက်တွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့် အမျိုးသားပညာရေးအဖွဲ့ချုပ်က တည်ထောင်သော အမျိုးသားကျောင်းများတွင် မြန်မာ ရာဇဝင်၊ မြန်မာစာပေသင်ကြားရေး၌ ဦးဆောင်ခဲ့ပြီး အမျိုးသားပညာဝန်အဖြစ် ကွယ်လွန်သည်အထိ ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုအတွေ့အကြုံများက ဦးဖိုးကျားအား

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၈။

စာကောင်းပေကောင်းများ ထွက်ပေါ်လာစေသည်။ စိတ်ကောင်း၊ စေတနာကောင်းများ ထွန်းကားလာစေသည်ဟု တွေးတောဆင်ခြင်ပြထားသည်။

ဦးဖိုးကျားသည် လူငယ်များအား ပြုပြင်လမ်းညွှန်ပေးသော စာများနှင့် မြန်မာ့ဂုဏ်ရည် ရာဇဝင်ဖတ်စာ၊ ခေတ်မီမြန်မာရာဇဝင်တို့ကို ရေးသားပြုစုခဲ့သည်။ ထိုသို့ စာအုပ်ကောင်းများ ရေးသားနိုင်ခြင်းကို ဆရာတိုက်စိုးက ဦးဖိုးကျား ကြီးပြင်း လာခဲ့ရသော ခေတ်၏နံချာမှုကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဝေဖန်ပြထားသည်။ အင်္ဂလိပ်စာ တတ်သူများသာ နေရာရပြီး မြန်မာစာမှေးမှိန်နေသော ခေတ် ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်ကို ဆရာတိုက်စိုးက-

“အဘီစီ ရှေ့တန်းရောက်၍ ကကြီး ခခွေး နောက်တန်း ရောက်နေသော ခေတ်”^၁

ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအရေးအသားက ဆရာတိုက်စိုး၌လည်း ဦးဖိုးကျားကဲ့သို့ မျိုးချစ်စိတ်ကို အခြေခံသောစိတ်ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ကြောင်း မှန်းဆရသည်။ ထို့ပြင် တောရွာရှိ ဘုန်းကြီးကျောင်း၌နေခဲ့ပြီးမှ အင်္ဂလိပ်ကျောင်းသို့ ရောက်ခဲ့ရသူဖြစ်၍ မြန်မာ့ရွာလေ၊ မြန်မာ့စာလေတို့နှင့် ရင်းနှီးခဲ့ပြီးသူ ဖြစ်သည်။ ဦးဖိုးကျား တွေ့ကြုံ ခဲ့ရသော ခေတ်နှင့်ဘဝအတွေ့အကြုံများအရ အမျိုးဘာသာ၊ သာသနာတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်လိုစိတ် ပြင်းထန်လာသူ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုစိတ်စေတနာများကို အခြေခံ၍ မြန်မာ့ဂုဏ်ရည် ရာဇဝင်ဖတ်စာ၊ ခေတ်မီမြန်မာရာဇဝင်၊ သီပေါမင်းပါတော်မူ အရေးတော်ပုံ၊ ငါးရာ့ငါးဆယ်ကောက်နုတ်ချက် စသည့် စာအုပ်ကောင်းများကို ရေးသား နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုသို့အားဖြင့် စာရေးသူ၏ ခေတ်ကာလနောက်ခံ၊ ဘဝပတ်ဝန်းကျင် တို့ကိုမှီ၍ စေတနာများ နိုးကြားလာပြီးလျှင် တိုင်းကျိုးပြည်ပြု စာကောင်းစာမွန်များကို ရေးသားနိုင်ခဲ့သည် ဟူသော အတွေးသို့ရောက်အောင် ဆရာတိုက်စိုးက အဆင့်ဆင့် စည်းရုံးတင်ပြခဲ့သည်။ ဦးဖိုးကျားသည် ဝတ္ထုတိုများကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုဝတ္ထုတိုများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာတိုက်စိုးက သူ၏အမြင်ကို-

“မိမိမျက်မှောက်၌ တွေ့ကြုံနေရသော ခေတ်နောက်ပြန် အကျင့် အကြံ၊ မြန်မာ့ဗီဇနှင့် ဆန့်ကျင်သော အမူအရာများနှင့်စပ်၍လည်း အခါကာလအားလျော်စွာ ဝတ္ထုဆောင်းပါး ရေးခဲ့လေသည်။ ရေးခဲ့ သမျှသည် ကျွန်တော့်စိတ်အထင် ဖတ်ကောင်းသည်ချည်း ဖြစ်ပေ သည်။ ဖတ်ကောင်းသည်နှင့်ယှဉ်၍ စိတ်ကြွစရာရှိလျှင် စိတ်ကြွ ခဲ့ရသည်။ သတိတရားရစရာရှိလျှင် သတိတရား ရခဲ့သည်။

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၁၉။

အကြားအမြင် တိုးစရာရှိလျှင် အကြားအမြင် တိုးခဲ့ရသည်။
ဝမ်းနည်းစရာ၊ ဝမ်းသာစရာရှိလျှင် ဝမ်းနည်းဝမ်းသာ ဖြစ်ခဲ့
ရသည်”^၁

ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။

ဦးဖိုးကျားသည် စာဖတ်သူကို စိတ်ဓာတ်ကူးပြောင်းစေရာ၌ အလွန်ကျွမ်းကျင်
သည်။ ဆိုလိုချက်ကို တိုက်ရိုက်မပြောဘဲ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် တိုး၍ပြောသည်။
ထိုသဘောကို မြန်မာ့သဘင်ပြုပြင်ရေးဆောင်းပါး၌ ဖော်ပြထားသည်မှာ-

“ဝန်ကြီးလေးပါး ထွက်လျှင်ပင် ဇာတ်လမ်းကိုပြော၍ ဇာတ်ကွက်
တည်လေသည်။ ပထမဝန်က မည်သည့်တိုင်းပြည်၊ မည်သည့်မင်း၊
မည်သည့်သားတော် သို့မဟုတ် သမီးတော်၊ မည်သို့မည်ပုံ
ဖြစ်သည်ကို ပြောပြလေသည်။ ထိုသို့ တစ်ဦးက ပြောထားပြီး
သည်မှာ လုံလောက်လျက်နှင့် ဒုတိယဝန်ကလိုက်၍ ဟုတ်ကဲ့၊
အမတ်မင်းရဲ့ ဆိုပြီးလျှင် ပထမဝန် ပြောပြီးသည်ကို ထပ်၍
ပြောသည်။ တတိယဝန်နှင့် စတုတ္ထဝန်တို့ကလည်း သံယောင်
လိုက်လေသည်”^၂

ဟု တင်ပြထားပါသည်။ ဆရာတိုက်စိုးက-

“ဤသည် ဦးဖိုးကျား၏အစွမ်းသတ္တိအချို့အဝက် ဖြစ်သတည်း”^၃

ဟု နိဂုံးချုပ်ထားသည်။ ဦးဖိုးကျား၏စာများကို ဆရာတိုက်စိုးက သုံးသပ်ရာ၌ စာကောင်း
ပေမွန်ဖြစ်ရန် စေတနာကောင်းပြီးလျှင် အရေးအဖွဲ့ ကျွမ်းကျင်ရမည်။ ဘဝတွေ့ကြုံ
ခံစားမှုများသည် စာကောင်းပေမွန် ဖြစ်ရန်အတွက် အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။
စာရေးကောင်းသူတို့သည် မည်သို့ပင်ရေးရေး စာဖတ်သူ၌ ရသပေါ်အောင် ရေးနိုင်စွမ်း
ရှိကြသည်ဆိုသော အမြင်ကို တွေ့ရသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

စာပေဝေဖန်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝေဖန်ရေးစာရေးဆရာတို့၌
အယူအဆအမျိုးမျိုး ရှိကြသည်။ ဆရာတက်တိုးက စာရေးဆရာသည် စာရေးဆရာ

^၁ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၂၀။

^၂ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၂၁။

^၃ တိုက်စိုး၊ ၂၀၁၆၊ ၂၂၁။

အဖြစ် လူ့စရိုက်၊ လူ့သဘာဝကို အရင်းတည်ရမည်။ လူ့တွင် အကုသိုလ်နှင့်ကုသိုလ်၊ သူယုတ်မာစိတ်နှင့် သူတော်ကောင်းစိတ်တို့ ရှိကြသည်ကို လေ့လာရေးသားရမည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဝေဖန်သုံးသပ်ရာ၌လည်း လူ့စရိုက်၊ လူ့သဘာဝအဖွဲ့ကောင်းများ ပါဝင်မှု ရှိမရှိ၊ စိတ်ကောင်းနှင့်စိတ်ယုတ် နှစ်မျိုးအနက် စာဖတ်သူတို့ စိတ်ကောင်းဘက်သို့ တိမ်းညွတ်လာအောင် မည်ကဲ့သို့ ရေးဖွဲ့တင်ပြရမည်ဆိုသည့် အချက်များကို ကြည့်၍ အကောင်းအဆိုး ဝေဖန်တတ်ကြသည်။ အချို့စာရေးဆရာများကမူ လူတန်းစား အပေါ်တွင် မူတည်၍ ဝေဖန်သုံးသပ်သည်။ ထိုသူများမှာ ဆိုရှယ်လစ်စာပေအမြင်ကို လက်ခံသူများ ဖြစ်ကြသည်။ အလုပ်သမားလူတန်းစားဘက်မှ ရပ်တည်ရေးသားသော စာပေများကို အကျိုးပြုစာပေဟု တန်ဖိုးထားကြသည်။

အချို့သော ဝေဖန်ရေးသမားများသည် အာဃာတများ ရှိတတ်သည်။ ချိုးနှိမ် လိုစိတ်၊ ထင်ပေါ်လိုစိတ်၊ တွင်ကျယ်လိုစိတ်များရှိပြီး ဝေဖန်ရေးသဘောမပီသဟု တွေ့ရသည်။ စင်စစ်မှာ ဝေဖန်ရေးသမားသည် စနစ်ကျရမည်။ စိတ်ထားဖြူစင်ရမည်။ အာဃာတ ကင်းရှင်းရမည်။ သူ့လူကိုယ့်လူ အုပ်စုမခွဲခြားဘဲ ဆုံးဖြတ်ရမည်။ စာပေ သမာဓိ ရှိရမည်။ နံ့စပ်ရင့်ကျက်သော ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်သော အရည်အချင်းနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာများ ရှိရမည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ ဆရာတိုက်စိုး၏ စာပေဝေဖန်ရေး ဆောင်းပါးများကိုကြည့်လျှင် လူတန်းစားအမြင်နှင့် မကြည့်ဘဲ လူ့သဘော လူ့သဘာဝ ဖန်တီးတင်ပြပုံ သဘာဝကျမှု၊ မကျမှုကိုသာ အကဲခတ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ စာရေးဆရာအပေါ် အာဃာတအမြင် မရှိပေ။

ဦးလတ်၏စာပေများကို သုံးသပ်ရာ၌ ဦးလတ် ဖြတ်သန်းခဲ့ရသော ခေတ်နှင့် ဦးလတ်၏ဘဝကို ယှဉ်တွဲကာ ရှုကြည့်သည်။ ခေတ်၏ တိုက်တွန်းစေ့ဆော်မှု၊ ခေတ်အမူအရာများ ထင်ဟပ်ချက်တို့ကြောင့် ရွှေ့ပြည်စိုးဝတ္ထုနှင့် စံပယ်ပင်ဝတ္ထု ဖြစ်ပေါ် လာပြီးလျှင် စာရေးသူ၏ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံများအပေါ် နှစ်သက်မှု အငွေ့ အသက်များသည် လွှမ်းမိုးနေသည်ဟု သုံးသပ်ပြထားပါသည်။ စာရေးသူ၏ ဘဝနှင့် စာပေကို ဆက်စပ်တင်ပြရာ၌ နယ်ချဲ့လက်အောက်တွင် ရှင်သန်ခဲ့ရသော ဦးလတ်၏ ဘဝကို ကရုဏာထား၍ သုံးသပ်ပြထားပါသည်။

ပီမိုးနင်း၏စာပေအမြင်ကို သုံးသပ်ရာ၌ ပီမိုးနင်း၏စာပေများသည် သူ့ခေတ်တွင် ဦးဆောင်နေခြင်းမှာ ပီမိုးနင်းကိုယ်တိုင်က စာပေသဘောတရား၊ ရသစာပေ၏ သဘော သဘာဝတို့ကို ကောင်းစွာ နားလည်သိမြင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆ ရှိဟန် တူပါသည်။ ရှေးဆန်သော စာပေလောကထဲတွင် ခေတ်အသွင်သို့ပြောင်း၍ ရသစာပေကောင်းများ ပေါ်ထွက်ရေးအတွက် ကိုယ်တိုင်လည်းရေးပြီး လမ်းညွှန်မှုလည်း ပြုသော ပီမိုးနင်းအပေါ် လေးစားစိတ်ဖြင့် သုံးသပ်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ဦးဖိုးကျား၏စာဆောင်းပါး၌မူ ဦးဖိုးကျား၏စာပေများ ကောင်းရခြင်းအကြောင်းမှာ စေတနာကောင်းမှု၊ အရေးအဖွဲ့ကောင်းမှု နှစ်မျိုးလုံး ညီညွတ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု ခံယူထားသည်။ ထိုစေတနာကောင်းမှာလည်း ခေတ်နှင့် ဘဝအတွေ့အကြုံမှ ပေါက်ဖွားလာခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆက်စပ်တွေးခေါ်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆရာတိုက်စိုး၏ ဝေဖန်ရေးအမြင်များသည် စာရေးဆရာကြီးသုံးဦးလုံး အပေါ်၌ လေးစားစိတ်၊ တန်ဖိုးထားစိတ်များကို အခြေခံပြီး ဘဝနှင့်စာပေများကို ဆက်စပ်သုံးသပ်ပြထားသည့် ဝေဖန်ရေးသဘောကို တွေ့ရပါသည်။

နိဂုံး

ဝေဖန်ရေးစာပေများသည် ကိုလိုနီခေတ်တွင် ထွန်းကားလာပါသည်။ ခေတ်စမ်းစာပေခေတ်တွင် သိပ္ပံမောင်ဝက ဆရာဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်တို့၏ ကဗျာများကို ဝေဖန်သုံးသပ်သည်။ ဆရာဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်တို့ကလည်း သိပ္ပံမောင်ဝ၏ စကားပြေများကို ဝေဖန်ဆန်းစစ်သည်။ တစ်ခေတ်တည်း ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့် စာပေအနုပညာရှင်တို့၏ အပြန်အလှန်သုံးသပ်သော ဝေဖန်ရေးအမြင်များသည် အမြင်ကြည်လင်ရှင်းသန့်သည်။ စာပေအပေါ်၌သာ အာရုံစူးစိုက်၍ သုံးသပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဝေဖန်ရေးစာပေများသည် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်တို့၏ စာပေလောက၊ ဒေါက်တာလှဖေ၏ မြန်မာစာပေဧည့်ခံစာတမ်း၊ ဒဂုန်တာရာ၏ အလှဗေဒ၊ စာပေသဘောတရား၊ စာပေဝေဖန်ရေး၊ စာပေလှုပ်ရှားမှုစာအုပ်များသည် ဝေဖန်ရေးစာပေများဟု ဆိုရမည်။ တိုက်စိုး၏ အခြားသော ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးများလည်း ရှိပါသည်။ အဆိုပါ စာပေဝေဖန်ရေးဆိုင်ရာ ဝေဖန်ရေးစာပေများကို ဆက်လက် လေ့လာသုတေသနပြုသင့်ပါသည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ဇော်ဇော်အောင်ဖတ်စာ။ (၂၀၀၄)၊ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်တိုက်။

ဇော်ဇော်အောင်။ (၂၀၀၆)၊ သရဖူဆောင်းပါးများ၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်တိုက်။

တိုက်စိုး။ (၂၀၁၆)။ တိုက်စိုးစာလက်ရွေးစင်။ ရန်ကုန်၊ နှစ်ကာလများစာအုပ်တိုက်။

ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ။ (၁၉၈၆) ပထမတွဲ။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။